

Jaarverslag 1966

Aan het jaarverslag ontlenen wij dat bij de 63 volgroeide diensten 38% van de leerlingen niet aan de gebitsverzorging deelneemt. Bij alle 124 diensten tezamen bedroeg dit in het afgelopen jaar bijna 34%.

Het totale aantal kinderen dat in de volledige schoolbehandeling was opgenomen bedroeg 679.300; het aantal afgevoerde en naar de eigen tandarts verwezen kinderen omvatte 14.750.

Onder het verwijzingsstelsel vielen aldus in totaal 22.950 scholieren, terwijl in het geheel ruim 69.000 kinderen op de verwijzingsdiensten zijn aangewezen.

Van de totale lagerschool-bevolking van 1.471.500 nam op 31 december 1966 ongeveer 53% deel aan een van de vormen van gebitsverzorging. In die 53% zijn ook begrepen de kinderen die in de 35 verwijzingsdiensten het advies niet opvolgen, anderzijds zijn onder de niet-deelnemende kinderen een eveneens onbekend aantal dat over een gesaneerd gebit beschikt.

De medewerking van de verwijzingsdiensten bij enquêtes liet nogal te wensen over door het niet-verschaffen van de gevraagde gegevens. Het aantal dental cars, aanhangers en caravans, bedroeg tezamen 148 eenheden. Van de 109 dental cars bezaten 84 één en 25 twee installaties. Eén aanhanger was uitgerust met drie installaties.

Op 1 januari j.l. waren er 70 diensten die een of meer wagens in bedrijf hadden. Er werden in 1966 10 nieuwe wagens aangeschaft waarvan 4 ter vervanging van een oude; de toename bedroeg dus zes eenheden.

Het aantal tandartsen met volledige dagtaak bij de (klassieke) schooltandverzorgingsdiensten bedraagt omstreeks 85, daarnaast zijn ongeveer 550 practici voor een deel van de tijd aan een van de diensten verbonden.

P. H. Buisman

FEUILLETON

F. DUUVENSZ 65 JAAR TANDARTS

Men ziet het collega Duyvensz (86) niet aan dat het onlangs 65 jaar geleden was dat hij de tandheelkundige bevoegdheid verwierf. Een rijzige gestalte die kennelijk niet gebukt gaat onder de last van een veeljarige, druk bezette praktijk waarvan hij tot voor kort maar geen afscheid kon nemen.

Het kenmerk daarvan was dat hij zich bij zijn therapeutische werkzaamheid liet leiden door een veelzijdige kennis op aanverwante terreinen, waardoor aan zijn behandeling aspecten werden toegevoegd die deze een specifiek karakter verleenden.

De vraag die men bij de toenmalige positie van de tandheelkunst onwillekeurig voelt opkomen, betreft de motieven tot zijn beroepskeuze. Het toeval en zijn connecties speelden daarbij een bijzondere rol. Zo was er het feit dat de leeftijd waarop hem het eindexamen H.B.S. werd uitgereikt (16 jaar) niet geschikt werd

geacht om een universitaire studie aan te vangen. Een op 10-jarige leeftijd bij een val met de fiets gebroken snijtand bracht hem in handen van John E. Grevers, waarbij de manipulatieve bewerking van het object zijn speciale belangstelling gaande maakte. Daarbij werd door zijn huiselijk verband met de apotheker-tandarts J. Stark, behalve zijn tandheelkundige vooral ook zijn chemisch-farmaceutische belangstelling aangekweekt en gecultiveerd.

Hoewel er voor het theoretisch tandheelkundig examen geen opleiding bestond waren de hoogleraren van de medische propedeuse aan de hoofdstedelijke universiteit alleszins bereid hem tot hun colleges en practica toe te laten, hetgeen hem een brede natuurwetenschappelijke basis verschafte. Deze legde de grondslag voor zijn fysisch-chemische ontwikkeling die ver uitging buiten hetgeen toentertijd de tandheelkunde omvatte.

Het tandmeester-examen, begin 1902, was het uitgangspunt voor een studieverblijf van vijf jaar aan buitenlandse universiteiten, dat hem – op introductie van John E. Grevers – o.m. een co-assistentenschap verschafte bij de ontdekker van de chemisch-bacteriologische oorzaak van de tandcariës, de Berlijnse hoogleraar in de conserverende tandheelkunde, W. D. Miller. Daarna verhuisde hij naar Dresden om bij de uitvinder van de (laag smeltende) porseleinlay, N. S. Jenkins ook op dat terrein de nodige kennis op te doen. In de tandheelkundige histologie en pathologie vond hij de gezochte bekwaming bij niemand minder dan de bekende professor A. Hopewell-Smith aan het Royal Hospital te Londen. Zijn buitenlandse tandheelkundige omzwervingen brachten hem voorts onder de supervisie van de oprichter van de École Odontologique in de Salpêtrière te Parijs, de latere initiator van de stichting van de F.D.I. Charles Godon, om van zijn overige studie-contacten in Wenen en elders te zwijgen.

Aldus veelzijdig toegerust keerde hij terug naar zijn vaderstad, alwaar hij, bij wijze van entrée, de praktijk ging waarnemen van een gerenommeerd practicus.

Een jeugdigheid in voorkomen en optreden, die hem zelfs nu nog niet geheel wil verlaten, heeft hem bij zijn debuut in de praktijk parten gespeeld. De eerste afgesproken patiënt gaf er na het inleidende gesprek toch maar de voorkeur aan met de behandeling te wachten tot zijn Pa van vakantie zou zijn teruggekeerd.

In de jaren volgende op zijn vestiging aan de Keizersgracht ontwikkelt collega Duyvensz geleidelijk een opvallende activiteit in de tandheelkunde en weldra ook daar buiten. Hij houdt verhandelingen over onderwerpen waarbij juist aan de biochemische en intern-medische aspecten der gebitsaandoeningen bijzondere aandacht wordt besteed. Men waardeert zijn inzicht en zo treedt hij als gevolg daarvan bij de opeenvolgende tandheelkundige congressen in 1909, 1912 en 1916 op als voorzitter van de sectie basiswetenschappen.

In het buitenland is eveneens de aandacht op zijn prestaties gevallen en zo heeft hij in verschillende landen in voordrachten van zijn zienswijze en inzichten getuigd. Zijn talenkennis, in de jonge jaren opgedaan, kwam hem daarbij alleszins te stade.

Zijn biochemische interesse was aanleiding tot de inrichting van een laboratorium in eigen woning waardoor hij gelegenheid schiep tot zelfstandig onderzoek en analyse. Aldus is hij ook in staat geweest te voldoen aan een uitnodiging van de Royal Society of Medicine te Londen om verslag uit te brengen over de resultaten van zijn speekselonderzoek, een werk waaraan hij, volgens eigen zeggen,

veel nachten had gewerkt. Om dit te begrijpen dient men zich te realiseren dat collega Duyvensz ook nog een druk bezette praktijk voor zijn verantwoording had en, naar eigen herinnering, tussen zijn 40ste en 45ste jaar 16 uur per dag werkte. Daarmee is tevens verklaard zijn uitspraak ergens: „Wie zich bovendien met wetenschap bezighoudt heeft nimmer rust”.

Ook buiten de tandheelkunde in engere zin heeft hij zich regelmatig bewogen. Duyvensz wordt als lid uitgenodigd door het Natuur, Geneeskundig en Heelkundig Genootschap in de stad zijner inwoning, voorts van de Vereniging voor Endocrinologie en de Vereniging voor Biochemie. Van de Patholoog Anatomen Vereniging aldaar was hij zelfs mede-oprichter, gelijk hij ook oprichter is geweest van de Amsterdamsche Tandheelkundige Vereniging. Enige jaren is hij betrokken geweest bij het klinische onderwijs van de medische faculteit toen hij, als opvolger van Grevers bij diens vertrek naar Utrecht, belast werd met het in hoofdzaak praktische onderricht in de tandheelkunde aan medische studenten, waarvan de Stedelijke Tandheelkundige Polikliniek in de Enge Lombardsteeg het milieu vormde.

Gaandeweg concentreert zich zijn belangstelling op het parodontose-vraagstuk waarbij hij als eerste belangstelling vraagt voor de constitutionele factor en nieuwe therapieën op hun waarde toetst en toepast. Ook introduceert hij het capillair-microscopisch onderzoek als diagnostisch hulpmiddel bij parodontische verschijnselen.

In het verlengde van deze toewijding is hij mede-oprichter van de Nederlandse A.R.P.A. om daarna op te treden als haar eerste voorzitter ten einde de jonge vereniging na de geboorteweek de begeerde status te verschaffen. Daarvoor werd hem in 1949 het erelidmaatschap aangeboden.

Maar tevoren had hij ook reeds andere landelijke en hoofdstedelijke organisaties van zijn capaciteiten doen profiteren. Het gevolg is dat zijn naam tevens prijkt op de lijst van ereleden van het Tandheelkundig Genootschap, de Maatschappij en de Vereniging. Bij wijze van chronologische afsluiting wordt hem in 1957 door laatstgenoemde organisatie als hoogste eer welke in de medische tandheelkunde verleend kan worden, de Dr. Th. Dentz-medaille uitgereikt als erkenning voor zijn wetenschappelijke verdiensten die zich in feite over een periode van een halve eeuw hebben uitgestrekt.

Het vorenstaande kan niet worden beschouwd als een volledige opsomming van hetgeen collega Duyvensz in dienst van de vaderlandse tandheelkunde heeft verricht. De jaargangen van het Tijdschrift getuigen daarvan meer in het bijzonder voor wie de moeite wil nemen zich op de hoogte te stellen.

Om tenslotte in luchtiger verband nog even tot de tandheelkunde terug te keren. Zijn beste herinneringen bewaart collega Duyvensz – naar hij zegt – aan de fameuze jaarlijkse diners uit het verleden van het Tijdschrift, van welk vakorgaan hij, als lid van het beheerscollege q.q. en kopijverschaffer, mede de financiële tekorten mocht dekken. Aan die maaltijd kon ieder deelnemen die met het Tijdschrift iets te maken had of meende te hebben. Het leverde traditiegetrouw de vrije uitlaat voor opgekropte grieven en navenant oordeel, aan de hand waarvan men elkaar onbelemmerd te lijf ging zonder dat zulks ook maar in het minst

aan de goede stemming afbreuk kon doen. Het was maar dat men zich niets verbeeldde. Het was collega Duyvensz die tussen de opwindende bekgevechten voor kalmerende anecdotes zorgde, waarvoor de toenmalige hoofdredacteur eens in dithyrambische verwoering hem de vererende bijnaam verleende van de slanke bard van Eros. Het zal de lezer uiteraard duidelijk zijn dat zulks geschiedde in een vroegere periode dan het jongste bestaan van ons orgaan. Maar niettemin.

Doch dit terzijde. Men kan alleen maar bewondering hebben voor de bijzondere kennis en de veelzijdigheid waarvan collega Duyvensz heeft blijk gegeven in de decennia die achter ons liggen, bij zijn intensieve arbeid in dienst van de tandheelkunde. Het was – aldus zijn motivering – juist de aantrekkelijkheid van ons beroep dat het de belangstelling doet uitgaan naar andere natuurwetenschappen.

Er is in het vorenstaande nog geen gewag gemaakt van een bijzonder facet aan de image van collega Duyvensz hetwelk niet mag worden verzwegen. Het betreft zijn grote kunsthistorische belangstelling, waarbij hij (en zulks dient er volledigheidshalve wel bij vermeld) de fervente assistentie geniet van zijn echtgenote (hetgeen ook het geval is geweest bij zijn bestuursfuncties die financiële verantwoordelijkheid impliceerden).

Deze passie heeft het aanzien geschonken aan een onschatbare collectie artistieke voorwerpen uit alle perioden, die voor het grootste deel een plaats hebben gevonden in het historische buitenverblijf te Loenen aan de Vecht, dat in 1934 zijn eigendom is geworden en waarvan de rijke inventaris tot die van een waar museum is uitgegroeid en als zodanig officieel erkend en ingeschreven. Wie daarvoor gevoelig is raakt bij een bezoek niet spoedig uitgekeken. Te meer niet wanneer de heer des huizes de rondgang verlevendigt met tal van anecdotische en historische bijzonderheden die op de veelal zeldzame specimina en hun verkrijging betrekking hebben.

Ook in dit opzicht is hij tot een bijzondere figuur in de tandheelkunde geworden.

P. H. Buisman

TANDHEELKUNDE IN DE UNITED STATES NAVY (PUERTO RICO)

A. VERGROESEN, luitenant ter zee tandarts 2 OC

Daartoe in staat gesteld door de commandant der zeemacht in de Nederlandse Antillen heb ik een bezoek kunnen brengen aan de grote marinebasis van de Verenigde Staten, gelegen op het eiland Puerto Rico. Daar werd mij bovendien door Amerikaanse officieren-tandarts de gelegenheid geboden om met hen de Puerto Rico Annual Dental Meeting bij te wonen, een van de grote congressen waarvan er zoveel in de States worden gehouden. Wat mij op de marinebasis het eerst opviel was: de sterk ontwikkelde dental mindedness en de zeer efficiënte aanpak van de hele organisatie om deze te bereiken en te handhaven. Het aantal tandartsen is zó groot, dat ieder van hen ongeveer 500 patiënten onder zijn hoede heeft. Daardoor kan een hoog tandheelkundig peil worden gehandhaafd.